

"Nuorille jotka eivät osaa ajatella"

*Rakkautta ja anarkiaa.
Helsinki 14. - 20.9.1990*

Rakkautta ja anarkiaa -festivaali kokosi syyskuu- seen Helsinkiin jälleen lähes 100 näytöstä ja viitisen kymmentä elokuvaa eri puolilta maailmaa. Ohjelmiston- sa monipuolisuudella ja ajankohtaisuudella Rak- kautta ja anarkiaa -festivaali omii uutterasti paik- kaansa yhtenä hausimmista elokuvafestivaaleis- tamme. Helsingissä kohtasivat tänä vuonna kai- kennäköiset ja -kokoiset elokuvat Arnoldin camp- henkisestä sci-fi-juoksusta *Total Recall* (1990) alka- en ja päätynä Shohei Imamuran, Alain Tannerin ja Nicholas Roegin kaltaisten varsin tuttujen nimien kautta algerialaisen Mohamed Chouikhin tai Taiwa- nilaisen Hou Hsiao-Hsien kaltaisiin oikeasti kiinnos- taviin ohjaajanimiin.

Jos Rakkautta ja anarkiaa -festivaalille haluaa hakea jotain läpikäyväää teemaa, niin se voisi olla amerikkalaisen ja eurooppalaisen elokuvan ra- jankäynti - ns. Kolmasokuva on Helsingissäkin vielä ehdottomasti marginaalissa festivaalien keskit- tyessä valtalinnan eurooppalaiseen tai amerikkalai- seen elokuvaan. Tämän vuoden ohjaajavieraan ranskalaisen Jean-Claude Brisseaun kanssa käydyt keskustelutkin sivusivat eurooppalaisen ja ameri- kalaisen elokuvan välille rakennettua varsin keino- tekoista raja-aitaa; Brisseau oli itse tämän rajan innokkaita puolustajia ja perustelijoita.

Fantasiaa naturalismiin ja absurdia komediaa tragediaan sekoittavat elo- kuvat *De bruit et de fureur* (1987) ja *Noce blanche* (1989) ohjannut Bris- seau hyökkäsi eurooppalaisen elo- kuvaohjaajan itsettyytyväisellä innol- la nykyamerikkalaista elokuvaa vas- taan väittäen sitä riskittömäksi ja "teh- dyksi nuorille jotka eivät osaa ajatel- la". Tällä yksinkertaistavalla väit-

Paul Verhoevenin Total Recall painii ruumiin ja teknologian sekä muistin ja sen keinoitekoisen konejäljitelmän ongelmien parissa.

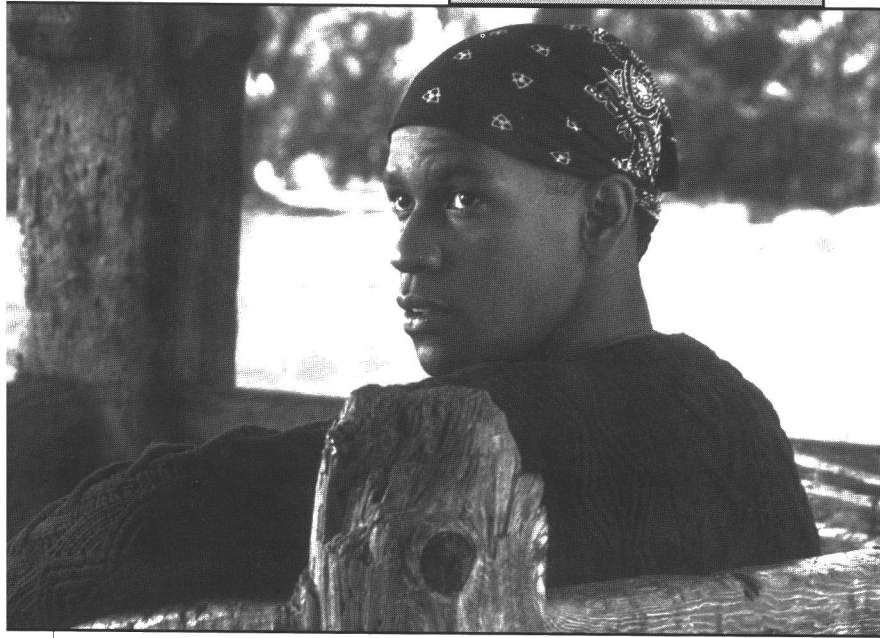
teellään Brisseau myös asetti eurooppalaisen elo- kuvulle varsin korkeat vaatimukset. Tavallaanhan hän antaa ymmärtää - vaikkakin kritisoi oman maan- sa elokuvaa pysähtyneisyydestä ja epäajankohtai- suudesta -, että amerikkalaisen elokuvan vastakoh- tana eurooppalainenokuva olisi taipuvaista otta- maa riskejä ja ilmeisesti suunnattu joko ajatteleville nuorille tai aikuisille.

Brisseau sivusi ainakin eurooppalaisen elokuvan kritiikissään olemassa olevaa ongelmaa. Rakkautta ja anarkiaa -festivaalikin osoitti, miten perinteinen eurooppalainen taide-elokuva yhä takertuu kes- kiluokan identiteettikriiseihin käyttäen välineinään 60-luvulta periytyviä muoto- ja kerrontaratkaisuja. Kiinnostavin eurooppalainenokuva löytyikin festi- vaalilla tämän valtalinnan marginaalista. Ajankohtai- simmat euroelokuvat kun näyttävät tulevan joko etnisiin vähemmistöihin kuuluvilta, nais- ja homo- ohjaajilta tai sitten taide-elokuvan perinteestä eri tavoin irronneilta ohjaajilta, kuten osin Brisseaulta itseltään.

Ranskalaisen Claire Deversin ohjaama *Noir et blanc* (1985) asetti eurooppalaista elokuvaa pakko- mielteenomaisesti luonnehtivat pohdinnat identiteet- tistä ja vieraantuneisuudesta uusiin mielenkiintoi- sempiin kehyksiin. Sen kafkamaisia sävyjä tavoitta- va tarina kertoo arasta valkoisesta virkamiehestä, joka löytää ruumiillisen nautinnon kohdatessaan mustan hierojan. Tyylikkäällä mustavalkoisilla sä- vyillä leikkivä tarina kertoo miesten sadomasokisti- sen kertomuksen hillitysti korostamatta ja yrittämättä hätkähdyttää tabuilla. *Noir et blanc* kuljettaa katso- jan kuin huomaamatta miesten omaan maailmaan ja vie heidän rakkauden selittelemättä varsin hät- kähdyttävään loppuun: hieroja sitoo virkamiehen tämän pyynnöstä koneeseen, joka itse asiassa repii hänet paloiksi.

Toisen tavan jättää eurooppalaisen taide-eloku- van perinteet taakseen esittelivät camphenkis-

Denzel Washington Spike Leen elokuvassa *Mo' Better Blues*.

Schmutz ja *Max mon amour* (1986). Edellisessä alle-viivaamattomassa mutta jotenkin varsin hillittömässä itävaltalaiselokuvassa mies rakastuu niin intohimoisesti ja naiivisti vartioimaansa autioon tehtaaseen, että on valmis jopa murhaamaan pikkutyön rakastettunsa vuoksi. Nagisa Oshiman Ranskassa ohjaama *Max mon amour* taas tulkitsee uudestaan hänen *Aistien valtakunnasta* tutut teemansa voyeurismista ja rajat ylittävästä intohimosta kehystämällä ne varsin yllättävällä tarinalla: elokuvan kertomus pyörii diplomaatin vaimon ja simpanssin rakkaussuhteen ympärille leikkien ajatuksella, miten naisen mies yrittää neuvotella uuden tilanteen kanssa.

Toisaalta Rakkautta ja anarkiaa -festivaali osoitti ohjelmistokokoonpanollaan, miten yksinkertaistavasti eurooppalaisesta identiteetistään huolestunut ohjaaja voi suhtautua amerikkalaiseen elokuvaan. Amerikkalaisen elokuvan varsin yksiselitteisesti tuomitseva Brisseau unohti, että suurimpien ja pahiten tuomittujen kassamagneettien rinnalla Yhdysvalloista ovat peräisin esimerkiksi Spike Leen elokuvat, joiden kai voi ajatella käsittelevän ”tärkeitä asioita” ja puhuttelevan muitakin kuin ”nuoria, jotka eivät osaa ajatella” - jos sitä edes voi mitenkään pitää elokuvan arvon mittana. Spike Leen elokuvista tämän vuoden Rakkautta ja anarkiaa -festivaalilla nähtiin sen visuaalisuudellaan, väreillään ja valoillaan sekä ylipäänsä teknisellä viimeistelyllään kiehtova *Mo' Better Blues* (1990), jonka pinnan säryttään ainoastaan varsin häiritsevä ja yllättävä tarve määrittää elokuvan musta päähenkilö osittain antisemitistisiä juutalaisstereotyyppioita vasten.

Toisaalta Brisseaun amerikkalaisille spektaak-

mahdollisuudesta puhua eurooppalaisille ohjaajille niin tärkeästä ”todellisuudesta” eli esittivät kysymyksiä, joita tämän hetken postmoderni filosofikeskustelu tulvii. Toisin sanoen, mikäli haluamme tuomita amerikkalaisen elokuvan niin yksikantaan, kuin vieläkin yllättävään usein tehdään, perusteita olisi ainakin syytä alkaa monimutkaistaa. Tätä ehdotusta ei silti pidä tulkita, niin että meidän pitäisi kriittikömmästi hyväksyä kaikki amerikkalainen populäärielokuva; pikemminkin on kyse siitä, että joko-taiseen voisi ehkä korvata sekä-että -ajattelulla.

Toisaalta vaikka Rakkautta ja anarkiaa -festivaalilla näytettiin paljon varsin mielenkiintoista yhdysvaltalaiselokuvaa, festivaalin pahin heikkous piilee myös amerikkalaisessa elokuvassa. Festivaali mielenkiintoisimmat sekä toisaalta eniten julkisuutta ja yleisöä keränneet jenkkielokuvat kun näyttivät olevan niitä, jotka tulevat muutenkin Suomessa syksyllä ensi-iltaan. Niitä katsoessa tuli useampaan kertaan kysyneeksi, että eikö näiden näkemistä voisi lykätä, jos tilalle voisi saada elokuvaa, jota ei nähdä Suomessa muuten kuin festivaaleilla.

Tästä huolimatta Rakkautta ja anarkiaa -festivaali oli miellyttävä katselukokemus. Monien varsin puhdasoppisten ja kaanoneihin uskovien festivaalien joiden suuntaa Rakkautta ja anarkiaa -viikkokin on tosin kallistumassa - lomassa on vaihteeksi hauska upota festivaaliin, jossa taiwanilaisen nykyelokuvan tunnetuin ohjaajan nimi Hou Hsiao-Hsien saattaa saada rinnalleen yhtä hyvin Arnoldin lihakset, Oshiman campin kuin Herbert Achtenbuschin anarkistisemmat näkemykset.

Martti Lahti